

1. Veliteľ praporu Stráže obrany štátu Michalovce hlási: Kombinovaná rota Stráže obrany štátu vyslaná do Krčavy dosiahla Vysoké Nemecké¹, kde sa bojuje. Maďarské delostrelectvo odstreľuje Nižné Nemecké. Straty na našej strane: 2 mŕtvi, 2 ranení, 6 pohrešovaní. Ďalej pohrešované celé družstvo finančnej stráže. Veliteľ praporu Stráže obrany štátu má len jednu čatu zálohy. Vojské posily vybrané z členov Hlinkovej gardy v prapore Michalovce. Odopreli nastúpiť službu s poukazom na to, že to majú zakázané. Tým s hlavným veliteľom Hlinkovej gardy sa nedá pohotovosť uskutočniť, lebo nie sú vojenské posily. Prosím o zákrok, aby vojenské posily z radov Hlinkovej gardy nastúpili do Stráže obrany štátu! Ide o prípad v Humennom.²

2. Peší pluk 20 hlási: Hlásim, že Maďari postupujú od Užhorodu na Sobrance. Zmocnili sa výšiny Červenica severovýchodne od Užhorodu. Jednotky Stráže obrany štátu ustupujú pozdĺž hradskej udaným smerom. Svoj postup podporujú riedkou delostreleckou paľbou. Prosím o zakročenie vlády.³

SNA, MZV, kart. 79, f.: Maďarské vojsko, pohyb na hraniciach, č. 241/39. Originál, strojopis.

¹ Vyšné Nemecké.

² V priebehu dňa prichádzali na MNO podrobnejšie správy o celkovej vojenskej situácii na východnom Slovensku. Vládny dôverník Š. Hašík o 15.00 hod. hlásil z Michaloviec: „Maďarské vojsko v sile asi dvoch rot a nejaké ľahké delostrelectvo má obsadené kopce na východ od Krčavy. Na letišti v Užhorode sú lietadlá, ktoré vykonávajú výzvedné lety po Sobrance. Obec Vyšné a Nižné Nemecké sú odstreľované guľometmi. Slovensko-podkarpatské hranice sú obsadené len niekoľkými členmi Stráže obrany štátu a Hlinkovou gardou, ktoré nemôžu klásť odpor. Preto je bezpodmienečne potrebné, aby bol na tento úsek vyslaný aspoň jeden prapor regulárneho vojska a pomocné zbrane, nakoľko Michalovce sú veľmi exponované. Je tiež potrebné uzavrieť všetky prechody z Podkarpatskej Rusi, menovite z Uble a Uliča. Tiež inštrudovať nákladné autá, nakoľko tam žiadne nie sú k dispozícii.“ – VHA, Praha, MNO, KM 1939, 3/1, č. 153.

³ Slovenská vláda cez Viedeň sa sťažovala do Berlína na narušenie slovenských hraníc, čo malo za následok, že H. Göring sa telefonicky pýtal maďarského vyslanca D. Sztójayba, „či sú pravdivé správy prichádzajúce z Viedne, podľa ktorých maďarské jednotky sa pripravujú na nástup na Bratislavu a do iných častí Slovenska. Rozhodne som to dementoval a vyhlásil, že maďarské jednotky v priebehu dnešného dňa a zajtra obsadia konečnú maďarsko-slovenskú hranicu. Maršál to prijal s uspokojením. Tým viac, že Slovensko stojí pod nemeckou ochranou.“ – ZM HŮ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K – 21, Küm. pol.1939-7/7-1202. Hlásenie z Berlína 15. 3. 1939.

V ten istý deň I. Csáky poslal telegram Gy. Petravichovi do Bratislavy s príkazom: „Prosím, hneď oznámte tamojšej vláde, že podľa našich zistení správy, podľa ktorých maďarské jednotky obsadili obec Nižné Nemecké a postupujú smerom na Sobrance a na Humenné, sa nezakladajú na pravde.“ – ZM HŮ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K – 21, Küm. pol.1939-7/7-1201. Telegram I. Csákyho do Bratislavy 15. 3. 1939.

V tejto súvislosti 15. 3. 1939 Maďarská tlačová kancelária (MTI) oznámila, že pri obsadzovaní územia Karpatskej Ukrajiny maďarské vojsko na niekoľkých miestach nemôže presne dodržať hraničnú čiaru, avšak je zato, aby sa hraničné incidenty riešili pokojnou cestou. – MOL, Küm. pol.1939-457 es., 65/7-1831.

V dôsledku toho maďarskí pohraniční velitelia dostali rozkaz, aby sa vyhli incidentom na západnej hranici Karpatskej Ukrajiny. Podľa správ slovenských veliteľov pri Užhorode (Červenica, Petrovce, Vyšné a Nižné Nemecké), v údolí rieky Uh (Perečín) maďarské jednotky opustili pozície na slovenskej strane a začali rokovať so slovenskými styčnými dôstojníkmi. – VHA, Praha, 1939, f. 53, 111, 51 608. Hlásenie pre MNO z 15. 3. 1939 z veliteľstva 3.odd. VI. zboru; hlásenie okresného náčelníka v Sobranciach z 15. 3. 1939. Tamže: MNO, KM, 1939, 3/1, 153.

16. marec 1939, Bratislava.

Nóta maďarského konzula Gy. Petravicha slovenskému ministrovi zahraničných vecí F. Ďurčanskému o rešpektovaní teritória a záujmov Slovenského štátu.

Monsieur le Ministre,

D'ordre de mon Gouvernement j'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence ce qui suit¹:

Les masses et les dirigeants du peuple ruthène ont saisi hier et aujourd'hui le Gouvernement Hongrois d'une demande en le priant d'occuper militairement et sans délai la terre habitée par les ruthènes dans le but de rétablir rapidement la sécurité personnelle et la sécurité des biens sur ce territoire. Le Gouvernement Hongrois a accepté cette demande. L'armée hongroise quitte les positions occupées par elle jusqu'ici sur le territoire ruthène et conformément à l'ordre reçu, elle se porte en avant et prendra possession de toute la terre ruthène. Notre armée dispose de telles forces que déjà de ce fait sont condamnés d'avance à un échec complet toutes résistances ou attaques, qui pourraient se produire. Aussi l'armée hongroise est-elle en mesure d'occuper la Ruthénie et d'y rétablir l'ordre normal dans le plus bref délai possible et ce qui est à espérer de sa progression.

L'armée hongroise respectera scrupuleusement le territoire ou les intérêts en connexion avec les frontières des pays avoisinant l'ancienne Russie Subcarpathique, de plus elle a reçu l'instruction sévère d'éviter même l'apparence de toute action contraire².

En même temps j'ai l'honneur de Vous informer, qu'une communication analogue a été faite à tous les gouvernements des états voisins de l'ancienne Russie Subcarpathique³.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

Petravich
Consul Royal de Hongrie

Vážený pán minister!

Z príkazu mojej vlády mám česť oznámiť Vašej Excelencii nasledujúce:¹

Ľud a predstavitelia rusínskeho národa sa včera a dnes obrátili na maďarskú vládu so žiadosťou o bezodkladné vojenské obsadenie územia obývaného Rusinmi s cieľom rýchleho obnovenia osobnej a majetkovej bezpečnosti na tomto území. Maďarská vláda tejto žiadosti vyhovelá. Maďarská armáda opúšťa doteraz zaujaté pozície na rusínskom území a podľa daného rozkazu postupuje dopredu a obsadí celé rusínske teritórium. Naše vojsko disponuje takou silou, že akýkoľvek útok alebo odpor je vopred odsúdený na neúspech. Rovnako maďarské vojsko je v stave v čo najkratšom čase obsadiť Rusínsko a ako sa od neho očakáva, opätovne tam nastolíť verejný poriadok.

Maďarská armáda bude striktné rešpektovať územie a záujmy, ktoré súvisia s hranicami štátov susediacich s bývalou Podkarpatskou Rusou. Dokonca dostala prísne pokyny vyhnúť sa čo i len náznaku akcie, ktorá by bola v rozpore s týmito pokynmi.²

Súčasne mám tú česť Vás informovať, že podobné oznámenia boli zaslané všetkým vládam štátov, ktoré susedia s bývalou Podkarpatskou Rusou.³

Vážený pán minister, ráčte prijať ubezpečenie o mojej hlbokoj úcte.

Petravich
Konzul Maďarského kráľovstva

¹ Maďarský minister zahraničných vecí 16. 3. 1939 poslal maďarskému konzulovi v Bratislave nasledujúcu inštrukciu: „Prosím Vás,

v mene maďarskej vlády vyhľadajte ministra zahraničných vecí a písomne mu odovzdajte doložené vyhlásenie. K tomu dodajte, že maďarská vláda podobné vyhlásenie dala všetkým štátom, ktoré predtým susedili s Rusinskom.“ – ZMHÚ SAV, FZMMV, inv. č. 2239, K – 21, Küm. pol. 1939-7/7-18. Telegram I. Csákyho kanzulovi Gy. Petravichovi 16. 3. 1939.

² Gy. Petravich dňa 17. 3. 1938 do Budapešti hlásil, že F. Ďurčanský v otázke hranice medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou vyhlásil: „Ako je známe, slovenská vláda sa dezinteresuje o osud Podkarpatskej Rusi a za hranicu medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou pokladá doterajšiu administratívnu hranicu. Podľa neho mierová konferencia zaoberajúca sa územnými otázkami (Commission territoriale de la conférence de paix) to určila tak, že fixovala demarkačnú čiaru, podľa ktorej hranica medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou sa ťahne od Čopu k severnému okraju Užhorodu, pričom železničná trať zostáva na Slovensku, avšak Užhorod patrí k Podkarpatskej Rusi. Stať hranica ďalej vedie po rieke Uh až ku Karpatom. Minister zahraničných vecí to pokladá za potrebné uviesť preto, aby nevzniklo nedorozumenie, čo by kalilo dobré susedské vzťahy. Odpovedal som, že o vytvorení takejto komisie som nikdy nepočul, dodajúc, že jeho informáciu chápem ad referendum.“ – Správa do Budapešti 17. 3. 1939. – MOL, Küm. pol. 1939, 457 es, 65/7-1359.

³ Text nóty, ktorý maďarská vláda odovzdala v ten istý deň vládam v Bukurešti, Belehrade, Berlíne, vo Varsave a v Ríme, sa na dvoch miestach v detailoch odlišuje. – DIM, III, s. 591 – 592, pozn. č. 149.

182

18. marec 1939, 12.15 hod., Bratislava.

Záznam rozhovoru štátneho tajomníka MZV J. Zvrškoveca s nemeckým generálnym konzulom E. von Druffelom o žiadosti maďarskej vlády týkajúcej sa dočasného vojenského obsadenia slovensko-karpatoukrajinského pohraničia.

Záznam

Dostavil sa ku mne nemecký generálny konzul von Druffel s tým, že má mi zo strany svojej vlády oznámiť nasledovné:

Maďarská vláda oznámila vláde nemeckej, že v dôsledku nutných vojenských operácií bude musieť prekročiť maďarské vojsko doterajšiu hranicu na rieke Uh, a to 10 kilometrov severozápadne od Užhorodu, západne tesne od Sobraniec a odtiaľ na sever vytvorí demarkačnú čiaru. Týmto nijaký fait accompli nie je sledovaný a že toto neprejudikuje nijaké konečné riešenie.¹

Nemecká vláda nás žiada, aby sme proti tomuto postupu nerobili nijaké ťažkosti, ani nekladli nijaký odpor.

Nemecká vláda žiadala maďarskú vládu, aby maďarské vojsko nešlo ďalej, ako je to potrebné z bezpečnostných vojenských dôvodov².

Ja som nemeckému generálnemu konzulovi poukázal na neudržateľnosť a neopodstatnenosť podobného postupu ako z vojenského, tak zo strategického a aj z národnostného hľadiska.³

Dr. Zvrškovec

SNA, MZV, kart. 79, f.: Maďarské vojsko, pohyb na hraniciach, č. 188/39. Originál, strojpis.

¹ Na výzvu I. Csákyho formuloval D. Sztójay 16. 3. 1939 požiadavku maďarskej vlády nemeckej vláde nasledovne: „Slováci sa na všetky strany sťažujú, že maďarské jednotky porušujú rusínsko-slovenskú hranicu, ktorú Česi provizórne stanovili pred 20. rokmi a sem-tam ju prekračujú. Na niektorých miestach v údolí Uhu je to nevyhnutné. Prosím Vás, aby ste oznámili ministrom zahraničných vecí a ubezpečili nemeckú vládu, že ak naše jednotky niekde o pár kilometrov prekračia hranicu, ktorá aj tak nie je fixovaná, neznamená to vytvorenie fait accompli. Bol by som s Ribbentropovi povďačný, keby v tejto záležitosti upokojil Slovákov a oznámil im, že niekoľko dní po skončení vojenských operácií stanovíme definitívnu hranicu spoločne so Slováckmi a to podobne, ako sa to stalo po viedenskom rozhodnutí na juhu Slovenska.“ – DIMK, III, s. 588, č. 470.

² Dňa 18. 3. 1939 E. von Weizsäcker maďarskému vyslancovi vyhlásil, že „im (Nemcom – L. D.) sa zdá, že posunutie dočasnej